

MEDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAP

Nr. 1

Februar 1972

70. årg.

Redigert av Ole Lie

DET NORSKE MYRSELSKAPS ÅRSMELDING FOR 1971

Et tilbakeblikk på året som har gått, Det norske myrselskaps 69. arbeidsår, viser at Selskapet har hatt en omfattende aktivitet. Arbeidsmengden har økt innen visse grener av virksomheten. Først og fremst gjelder dette undersøkelser og planlegging av større dyrkingsfelter og servicevirksomheten vedr. produksjon og omsetning av torvprodukter til gartneri og hagebruk (dyrkingstorv).

Selskapet har hatt en rekke aktuelle arbeidsoppgaver eller henvendelser vedr. undersøkelser m.v. De fleste større saker når det gjelder undersøkelse av dyrkingsfelter, er tatt opp i samarbeid med Jorddirektoratet, landbrukselskapene og jordstyrekontorene. Det har også vært et betydelig samarbeid med andre departementer, selskaper og institusjoner, samt private grunneiere.

Mangel på midler har medført en begrensning av virksomheten innen enkelte områder. Dette har først og fremst gått ut over forsknings- og forsøksvirksomheten. De økonomiske muligheter til å følge opp med forsøksfelter eller aktuelle forskningsoppgaver når det gjelder nydyrking, bruk av myrjord og torvproduksjon, har ikke vært tilfredsstillende.

Det har derimot vært noe lettere å kunne øke aktiviteten når det gjelder forskjellige undersøkelser som gir Selskapet betydelige inntekter ved betaling for utført arbeid. Dette forhold har igjen avspeilet seg i økte utgifter til reiser og materiell i forbindelse med konsulentvirksomheten.

Det er imidlertid meget beklagelig at forsknings- og forsøksvirksomheten ikke har kunnet få bedre økonomiske muligheter. Økning av kapasiteten ved anlegg av flere forsøksfelter og ved bedre anledning til å ta opp spesielle problemer vedr. jordbruksmessig utnyttelse av myrjord er sterkt ønskelig, kfr. egen melding fra forsøksstasjonen. Innen torvsektoren er det også en rekke spørsmål som burde vært tatt opp til undersøkelse.

Den reduksjon av forbruket som man fra statens side har vært

nødt til å gå inn for, har naturlig nok medført at bevilgningene har blitt mindre, sett i forhold til prissituasjonen og arbeidsoppgavene.

I det følgende er det gitt en oversikt over Selskapets organer og virksomheten innen de forskjellige grener.

SELSKAPETS ORGANER

Myrselskapet er organisert ved direkte medlemskap fra private personer, selskaper og andre institusjoner. Indirekte medlemmer er knyttet til Selskapet ved bl.a. Trøndelag Myrselskap. De fast ansatte tjenestemenn og funksjonærer er tilknyttet Statens Pensjonskasse og Selskapet er administrativt underlagt Det Kongelige Landbruksdepartement. Over dette departements budsjett får Selskapet årlig et tilskott til virksomheten.

Medlemmer.

Myrselskapets medlemstall ved årsskiftet utgjør i alt 1064, som fordeler seg med 441 årsbetalende-, 464 livsvarige-, 149 indirekte-, 7 korresponderende- og 3 æresmedlemmer. Selskapet har dessuten 155 bytteforbindelser, hvorav 68 er utenlandske og 87 norske. Det samlede antall av forbindelser som får Selskapets medlemsblad, Meddelelser fra Det norske myrselskap, utgjør i alt 1219.

Det er i løpet av 1971 tegnet 30 nye medlemmer. Herav 18 som årsbetalende, 9 som livsvarige og 3 som indirekte ved Trøndelag Myrselskap.

Det har vært en avgang på 6 livsvarige medlemmer, 26 årsbetalende, hvorav 3 er meldt døde. De fleste er imidlertid strøket p.g.a. manglende betaling av kontingenten. En av Selskapets æresmedlemmer (skogdirektør O. K. Sørhuus) er avgått ved døden i 1971.

Styret.

I meldingsåret har Selskapets styre hatt følgende sammensetning, valgt på representantskapsmøtet i 1971: Statsråd Thorstein Treholt, Brandbu (formann), skipsreder, gårdbruker Carsten Bruun, Sem (nestformann), landbruksdirektør Aslak Lidtveit, Smestad, Oslo, fabrikkeier Alf Ording, Nittedal, gårdbruker Ove Munthe-Kaas, Hov i Land, og i henhold til vedtektene Selskapets direktør, Ole Lie.

Som varamenn til styret ble valgt: Sivilingeniør Sv. Skaven-Haug, Nordstrand, ingeniør Th. Løvlie, Bærum, fylkesgartner Torvald Vaage, Oppegård og amanuensis Hans Aamodt, Ås.

Selskapets formann, statsråd Thorstein Treholt, ble i mars 1971 kalt til Kongens Råd. Han ba deretter om å bli midlertidig fritatt fra funksjonen som formann og styremedlem i Det norske myrselskap. Selskapets nestformann, skipsreder, gårdbruker Carsten Bruun rykket derved opp som formann, mens representantskapet ved voting pr. brev, enstemmig valgte landbruksdirektør Aslak Lidtveit som

midlertidig nestformann. Første varamann til styret, sivilingeniør Sv. Skaven-Haug, har fra nevnte dato fungert som fast medlem av styret.

Styret har i 1971 hatt 5 møter og behandlet 42 saker.

Representantskapet.

Representantskapet har hatt denne sammensetning:

Valgt av årsmøtet i 1970: Bestyrer Wilhelm Aasli, Bjørkelangen, fabrikkeier Lars Gjein, Stokke, gårdbruker Arne Brynildsen, Idd pr. Halden, fylkesagronom Henry Oma, Stend, bonde Erland Nordhagen, Nes i Hallingdal, bonde Magnus Folkvord, Sandnes, konsulent R. D. Tønnesson, Blommenholm, gårdbruker Nils Berg, Byåsen, Trondheim og direktør Leif Fr. Koxvold, Nordstrand.

Valgt av årsmøtet i 1971: Førstekonservator Johannes Lid (død), fylkeslandbrukssjef Modolf Sjøgard, Steinkjer, fylkeslandbrukssjef Johan Lyche, Sarpsborg, direktør Ivar Aavatsmark, Smestad, gårdbruker Lars Lie, Levanger, avdelingssjef Rolf Evju, Asker, beitekonsulent Erling Lyftingsmo, Vefsn, stortingsmann Haakon Sløgedal, Søgne og statskonsulent Bjarne Frøystad, Stavanger.

Valgt av Trøndelag Myrselskaps årsmøte: Gårdbruker Nils Berg, Byåsen, Trondheim og ingeniør Th. Løvlie, Blommenholm.

Funksjonærene.

Selskapet har i meldingsåret hatt følgende fast ansatte:

Hovedkontoret og konsulentkontorene:

Direktør, sivilagr. Ole Lie ans. 1947. Myrkonsulenter: Jordskifte-kandidat Osc. Hovde, ans. 1937, sivilagr. Per Hornburg, ans. 1948 og sivilagr. Einar Wold, ans. 1956. Førstesekretær, forstkandidat Arne Nesfeldt, ans. 1968. Nesfeldt sluttet pr. 1/6 1971 for å overta stillingen som friluft- og naturvernkonsulent i Oslo og Akershus. Som ny førstesekretær ble fra 15/8 1971 ansatt sivilagr. Nils Harald Hauge. I en nyopprettet stilling som fagassistent I ble fra samme dato ansatt sivilagronom Arild Larsen. Kontorpersonale: Kontorfullmektig Edith Fjæreide, ans. 1943 og kontorassistent Else Bergskaug, ans. 1970. Tidligere kontorassistent fru Målfrid Vadøy, som av familiære grunner har hatt permisjon uten lønn, har nå sagt opp sin stilling. Frk. Else Bergskaug er fast ansatt i Selskapet fra 1. november 1971.

Forsøksstasjonen.

Forsøksleder, sivilagr. Nils Vikeland, ans. 1962, amanuensis sivilagr. Rolf Celius, ans. 1956. (I henhold til innstilling pr. 20. januar 1971 fra en bedømmelseskomité ved NLH, ble Rolf Celius funnet godt kvalifisert for opprykk til amanuensis.) Fagassistent II, agronomtekniker Odd Furuseth, ans. 1967. (Furuseth fikk opprykk til fagass.

II fra 1. januar 1971.) Arbeidsformann, agronom Trygve Christensen, ans. 1949.

*

Det har også i 1971 vært engasjert noe midlertidig assistanse.

Direktør Aasulv Løddesøl har således fungert som sekretær for Den norske nasjonale komité av International Peat Society og dessuten tatt på seg en del andre spesialoppdrag m.v. Revisjonsfirmaet A/S Revision, Oslo ved adm. direktør Gunnar Øyslebø og statsautorisert revisor T. Walseng har fungert som Selskapets revisor. Realstuderende Audun Jahren har arbeidet med Selskapets kartarkiv som nå oppbevares i stålskap. Det er dessuten leid noe hjelp til maskinskriving og til tegning.

Ved forsøksstasjonen har det vært engasjert en del sesongarbeidere til forsøksvirksomheten og gårdsdriften m.v.

OPPLYSNINGSVIRKSOMHETEN

Veilednings- og opplysningsarbeid vedr. utnyttelse av landets myr-arealer og torvforekomster har fra starten av vært en hovedoppgave for Det norske myrselskap. Denne virksomheten søkes gjennomført ved forskjellige aktiviteter, som vi kort skal nevne.

Medlemsbladet.

Meddelelser fra Det norske myrselskap har, som tidligere, utkommet med 6 nr. i et opplag av 1400 eksemplarer. Bladet sendes til Selskapets medlemmer og interesserte som Selskapet har byttekontakt med. Fagartikler og meldinger som det er av interesse å spre i større antall, blir dessuten utgitt som særtrykk. Slike publikasjoner er ofte av stor betydning i forbindelse med Selskapets opplysnings- og veiledningsvirksomhet, f.eks. ved utdeling under foredrag og demonstrasjoner.

Av fagartikler i 1971 er følgende utgitt som særtrykk: «Myrene i Osen herred, Sør-Trøndelag» av konsulent Einar Wold, «Det norske myrselskaps myrinventeringer 1934—1970» av konsulent Osc. Hovde, «Geologisk kartlegging» av dr. philos. Gunnar Holmsen, «Høst- og vårgjødsling med fosfor og kalium» (Melding nr. 49 fra forsøksstasjonen) av forsøksleder Nils Vikeland, «Myr og myrutnyttelse i Norge» av direktør Ole Lie, «Torvstrøproduksjonen i 1970» av konsulent Einar Wold, «Torvegenskapenes innvirkning på myrvegetasjonen» av vit. ass. Anders Hovde, «Årstidsvariasjonen i vannets surhetsgrad i de øvre deler av Sira- og Kvinavassdragene» (Særtrykk nr. 114 fra Institutt for jordkultur, NLH) av professor M. Ødelien, «Idretts- og parkanlegg på myr» av konsulent Einar Wold.

Årsmeldingene m.v. både fra Selskapets hovedkontor og fra forsøksstasjonen blir dessuten trykt i særtrykk.

Foredrag, møter, demonstrasjoner og konferanser.

Aktiviteten innen denne gren av Myrselskapets virksomhet synes stadig å bli mer aktuell. Vi skal her kort nevne de viktigste møter i meldingsåret.

Det norske myrselskaps representantskapsmøte og årsmøte ble holdt den 5. mars 1971 i Oslo Håndverks- og Industriforening. I tilknytning til de ordinære saker, holdt direktør Lie på årsmøtet en orientering med lysbilder over Selskapets virksomhet.

Ved et fagkurs på Finsås jordbruksskole 1.—2. april holdt amanuensis Rolf Celius og direktør Ole Lie orienteringer om myrdrinkingsspørsmål. Kurset som var meget godt besøkt av gårdbrukere og andre interesserte, ble arrangert av Snåsa bondelag.

Den 10. og 11. mai holdt NITO's avdeling i Trondheim et seminar om myr som byggeområde. Under seminaret deltok direktør Lie med 2 foredrag, henholdsvis om myr og myrutnyttelse og drenering av myr, og konsulent Einar Wold med foredrag om idretts- og parkanlegg på myr.

Konsulent Wold deltok den 1. februar ved et kurs i geoteknikk arrangert av Den Norske Ingeniørforening på Kongsberg. Ved en nydyrkingsdemonstrasjon på Snåsa arrangert av Selskapet for Norges Vel, den 3. september deltok Wold og førstesekretær Nils Harald Hauge, som begge da var i Trøndelag på myrundersøkelser.

Konsulent Per Hornburg holdt foredrag om naturvern og arealfredning den 8. januar i møte arrangert av Salten Naturlag, Bodø, og den 25. februar i Lønsdal vedr. Saltfjellet og kraftutbygging. Hornburg deltok som Selskapets representant ved Norges Naturvernforbunds årsmøte i Bodø den 4.—6. juni. Hornburg har dessuten deltatt i et møte på Vestre Finnøy, Hamarøy den 24. april med bl.a. Nordland Landbrukskasselskap og Hamarøy jordstyre vedr. utbygging av jordbruket, og den 18. mai vedr. dannelse av grunneierlag for dyrking av området Svartisåga—Blakkaåga i Rana. I forbindelse med planer for torvkoksanlegg på Andøya har Hornburg deltatt i møter og en befaring den 4. november.

Konsulent Osc. Hovde deltok ved befaringer og møter sammen med Stortingets Landbrukskomité på Smøla 7. oktober og i Eide 8. oktober.

Endelig vil vi nevne at konsulent Hovde og direktør Lie var innbudt og deltok i Selskapet Ny Jords årsmøte og interessante befaringer på Smøla 6. august og befaringer av dyrkingsområder på Romsdalshalvøya 7. august.

I tillegg til de møter m.v. som her er nevnt har det gjennom året vært en rekke konferanser og mindre møter om forskjellige fagspørsmål.

Direktør Lie har også i 1971 vært formann for Trondheim kommunes utvalg vedr. torvmassene som må fjernes i forbindelse med

den planlagte byggevirkomheten på Heimdalsmyrene. Det er redegjort nærmere for dette i årsmeldingen for 1970. Det kan nevnes at utvalget har avgitt sin første rapport om utnyttelse av torvmassene. Etter opptak fra utvalget er det bl.a. anlagt 2 forsøk med torv som jordforbedringsmiddel for planert leirjord på Leinstrand. Forsøkene er støttet av Trondheim kommune. Lie har også i 1971 vært formann i Norges Landbruksvitenskapelige forskningsråds prosjektkomité for nydyrking og grunnforbedring, en oppgave som har medført et betydelig arbeid med møtevirksomhet og reiser. Det Norske Torvutvalg har også i 1971 hatt forholdsvis stor aktivitet. Direktør Lie er nestleder og konsulent Wold sekretær for utvalget.

Internasjonalt samarbeid.

Det internasjonale samarbeid har vesentlig bestått i kontakt med fagfolk og institusjoner som arbeider innen Selskapets virkeområde.

Myrselskapet har fungert som sekretariat og hovedmedlem i Den norske nasjonale komité av International Peat Society (I.P.S.). Direktør Aasulv Løddesøl er utpekt som norsk representant i I.P.S. hvor han er medlem av Rådet og organisasjonens første- og eneste æresmedlem. Direktør Leif Fr. Koxvold, som er medlem av Myrselskapets representantskap, er vararepresentant for Løddesøl i I.P.S. Løddesøl har dessuten velvilligst tatt på seg sekretærarbeidet for den norske komité.

I tida 1.—11. juni ble det avviklet en I.P.S. konferanse i Helsinki for å forberede og legge opp program for den 4. Internasjonale myr- og torvkongress som skal holdes i Finland i slutten av juni 1972. Fra Norge deltok direktørene Løddesøl og Koxvold. Konferansen og ekskursjonene er omtalt i Meddelelser fra Det norske myrselskap nr. 5/1971. Dessuten har Løddesøl i nr. 6/1971 gitt en utførlig redegjørelse om Organisert internasjonalt samarbeid vedkommende myr- og torvproblemer.

Konsulent Per Hornburg hadde i forbindelse med annen reise til Rovaniemi, Finland, anledning til å besøke det finske vassdragsvesens avdeling på stedet. Sammen med avdelingens sjef, ingeniør Tapio Listo fikk han se en rekke dyrkings- og kanaliseringfelt på myr i Rovaniemidistriktet.

Som ellers nevnt i årsmeldingen har vi gjennom Det Norske Torvutvalgs tilslutning til NJF's torvgruppe, hatt et særdeles nyttig samarbeid med de andre nordiske land vedr. dyrkingstorv. Konsulent Wold har således deltatt ved torvgruppens møter i Uppsala den 29.—30. juni.

Av utenlandske gjester kan nevnes besøk av assistent Spandet Hansen ved Det danske Hedeselskab. Det er alltid nyttig å få kontakt også på denne måte med fagfolk fra andre land. Det er likeledes hyggelig å kunne gjengjelde noe av den store gjestfrihet Myrselskapets folk møter, spesielt i Det danske Hedeselskab.

Sammenslutning av Det norske myrselskap og Selskapet Ny Jord.

Som nevnt i tidligere årsmeldinger har etter anmodning fra Landbruksdepartementet, en komité behandlet spørsmålet om utvidet samarbeid eventuelt sammenslutning av de to selskaper.

Komitéen har bestått av fylkeslandbrukssjef Oskar Øksnes oppnevnt av departementet, konsulent Reidar D. Tønnesson og direktør Aksel Tveitnes fra Ny Jord, samt landbruksdirektør Aslak Lidtveit og direktør Ole Lie fra Myrselskapet. Departementet oppnevnte konsulent Jorulf Saltnes som sekretær.

Komitéen avga sin innstilling pr. 6. desember 1971, med forslag om at de to selskaper slutter seg sammen til ett selskap med to avdelinger. Utkast til retningslinjer og arbeidsoppgaver for det sammensluttede selskap er skissert i innstillingen.

Saken vil nå bli behandlet av Landbruksdepartementet og av de to selskapers forskjellige organer i henhold til vedtektene. Endelig sammenslutning må eventuelt også godkjennes av Stortinget, samtidig som statsstøtten til det nye Selskapet vedtas.

KONSULENTVIRKSOMHETEN

Denne gren av virksomheten omfatter de forskjellige former for markedsundersøkelser samt planleggingsoppdrag for utnyttelse av myr, fastmark og torvforekomster. Naturlig nok legger konsulentvirksomheten beslag på den største delen av arbeidstiden for hovedkontoret og distriktskontorene (Molde og Fauske).

Interessen for dyrking av myr og annen disponibel mark, samt utnyttelse av torvforekomster til produksjon av dyrkingstorv er stadig stigende.

I forbindelse med forskjellig byggevirksomhet og anlegg av f.eks. idrettsbaner er ofte myrene aktuelle arealer. Når det gjelder forskjellige utbyggingstiltak som vil legge beslag på landområder, er det av betydning å kunne foreta nødvendige undersøkelser m.v. Interessen for verning av aktuelle områder er fortsatt sterkt med i bildet.

Teknisk utnyttelse av torv.

Under denne gruppe regner vi de forskjellige former for utnyttelse av torv eller torvmasse i mer eller mindre bearbeidet tilstand. Ofte tilsettes forskjellige plantenæringsstoffer m.v. Selve foredlingsprosessen kan være enkel (jordforbedringsmiddel, strø) eller ganske omfattende (vekstmedium, plantebrikker, torvkoks o.l.).

Vi deler denne utnyttelsesformen i to hovedgrupper.

Brenntorvprodukter.

Utnyttelse til brensel eller forskjellige brenntorvprodukter er stort sett aktuelt for torv som er sterkere omdannet (humifiseringsgrader fra 6—10 etter von Posts skala).

Brenntorvstakker på Andøya, 1971. Det er fremdeles noen som opprettholder tradisjonen og høster sitt brensel fra torvmyrene. (Fot. J. A.)

I Norge er det p.t. bare noe brenntorvskjæring som kommer under denne gruppe. Denne form for torvutnyttning begrenser seg anslagsvis til 5—6000 m³ årlig. Det er et begrenset antall husstander i visse strøk av landet som stikker noe torv til eget brensel, nærmest av gammel vane.

Det kan være riktig å nevne her at planer for produksjon av torvkoks og andre koksprodukter nå har blitt tatt opp igjen bl.a. av Tiltaksnemnda på Andøya. Undersøkelser m.v. er således i gang for å vurdere om det finnes muligheter for drift av et anlegg.

Torv som strø, jordforbedringsmiddel og voksemedium m.v.

Til disse produkter brukes vanlig lite til middels omdannet kvitmosetorv.

Ved flere igangværende bedrifter har myrarealer blitt undersøkt for å vurdere kvalitet og mektighet av torvlagene. Ved slike detaljerte undersøkelser blir ofte partier med ulik torv kvalitet inntegnet på kart eller vertikalfotos. Sammen med nivelleringer av terrenghøyden og undersøkelse av avløpsforholdene, danner disse «kart» det nødvendige grunnlag for planlegging av driften. For flere fabrikker er det utarbeidet forslag til plan for utvidelse og rasjonalisering av driften.

Over Østlandet har det vært et noenlunde bra år for torvproduksjonen. For tørking av torva var våren og forsommeren noe vekslende, mens høsten har vært usedvanlig tørr og gunstig. I Trøndelagsfylkene fikk man håpløse tørkeforhold utover høsten etter en tørr og varm forsommer.

Vi vil spesielt nevne at Trastad Gård (sykeheim), Kvæfjord, Troms, har kommet godt i gang med et prosjekt for produksjon av dyrkingstorv. Torvhus og hvilehytte er oppsatt og en del grøfter og hesjer er påbegynt.

Hensikten med anlegget er både å skaffe egnet arbeid for pasientene, og å forsyne distriktet med nevnte produkt i forskjellige pakningsstørrelser m.v.

Produksjonsoppgavene fra fabrikkene viser et større totalkvantum enn foregående år. Etter de hittil innkomne oppgaver, regner vi med at samlet produksjon ved fabrikkene vil utgjøre vel 170 000 m³ revet torv før pressing. Dette utgjør en økning på ca. 18 000 m³, eller ca. 12 % fra foregående år.

Importen av torvprodukter er i 1971 oppgitt til ca. 4 850 tonn som omregnet til løs torv vil utgjøre ca. 60 000 m³.

Torvtak til eget bruk eller fra mindre anlegg på andelsbasis anslår vi til ca. 40 000 m³, det vil si likt med fjoråret.

Det samlede forbruk av torv i 1971 dreier seg følgelig om vel 270 000 m³, dvs. en økning på 20 000 m³ fra året før.

En stadig større del av dette kvantumet går til gartneri og hagebruk, anslagsvis 85—90 %, mens resten går til strø i landbruket og til teknisk bruk, bl.a. isolasjon i jernbaner og veier m.v.

Under gruppen dyrkingstorv (torv til gartneri og hage) er også tatt med det kvantum som går til fabrikasjon av plantepotter, «Jiffy 7» m.v. Over 90 % av disse produktene selges ut av landet. Av norskprodusert torv har vi derfor en betydelig eksport.

Utvalget av produkter til bruk som jordforbedringsmidler eller dyrkingsmedia, viser nå store variasjoner i pakningsstørrelser og innhold i pakningene. For torv til strø i landbruket var tørrhetsgraden og vannoppsugingsevnen det viktigste for torv kvaliteten. For dyrkingstorv kommer derimot, en rekke andre kvalitetskrav inn, og spørsmålet om ferdiggjødset torv fra fabrikk er stadig mer aktuelt. Skal imidlertid en pakning være fullstendig ferdig til bruk, må den også ha det riktige vanninnhold. Dette kommer i konflikt med transportkostnadene over lengre avstander. Støvplage ved åpning og behandling av tørre pakninger har også vært inne i diskusjonen. I det hele tatt reiser de nye forbruksområder for torv en rekke spørsmål som Myrselskapet i samarbeid med de interesserte parter forsøker å gi svar på i den utstrekning tid og midler står til disposisjon.

Distriktenes Utbyggingsfond og fylkesmannen i Hedmark og Nord-Trøndelag v/utbyggingsavdelingen, har velvilligst stilt midler til disposisjon for en undersøkelse av markedsforholdene for torvprodukter.

Høsten 1969 ble det utarbeidet en melding for hele landet under ett, i januar 1971 ble en melding om forholdene i Trøndelagsfylkene ferdig. Det er nå tanken å følge utviklingen med nye undersøkelser og en revidert landsoversikt.

Det Norske Torvutvalg har arbeidet videre med spørsmålet om standardisering av torv. I forbindelse med Midlertidig Norsk Standard: NS 2891 Dyrkingstorv, varedeklarasjon, pakking og merking, som kom ut i desember 1970, er det nå aktuelt å utarbeide retningslinjer for kontroll og prøvemeter. Når det gjelder metoder spesielt for analyser av torv vil Torvutvalget søke om midler til forskningsarbeid.

Myrselskapet har utført undersøkelser m.v. i forbindelse med spørsmålet om en rasjonell utnyttelse av de store torvmengder som må kjøres bort ved bygging på Kattem Oustmyrene ved Heimdal, Trondheim. Torvmassene i visse veilinjer og områder for bygningene må fraktes bort for å sikre stabile fundamenteringer m.v.

Dyrking og skogreising.

Arbeidet innen denne sektor har også i 1971 vesentlig omfattet undersøkelser for nydyrking. I enkelte tilfeller gjelder likevel undersøkelsene skogreising eller alternative valg av utnyttelsesmåte, enten skogreising eller utnyttelse som dyrkingsjord. Interessen for nydyrking har fortsatt vært stigende. De offentlige tilskottsordninger stimulerer til nydyrking og bruksutbygging. Aktiviteten for å ta udyrket jord i bruk for å få større dyrket areal eller sterkere produksjonsgrunnlag er kanskje mest fremtredende på bruk med husdyrhold.

I mange distrikter er det stort sett bare myrarealer som står til disposisjon og som planlegges utnyttet som fellesbeiter eller ved fôrdyrkingslag. I slike tilfeller foretar Myrselskapet detaljundersøkelser. Ofte utarbeider også Selskapet planer for grøfting og dyrking. Undersøkelsene blir forberedt i samarbeid med jordstyrekontorene og veiledningsvirksomheten for øvrig. Selskapets utgifter blir dekket over Landbruksdepartementets budsjett kap. 1180 etter tilsagn fra Jorddirektoratet. Det samme gjelder nødvendige undersøkelser for å bedømme synkingen m.v. i forbindelse med senking av vassdrag, hvor Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen som oftest foretar planlegging av selve senkingen.

Ved disse undersøkelsene foretas systematiske dybdeboringer og vurderinger av forskjellige egenskaper ved myrforekomsten, samt nivellering av terreng høyden ved alle borpunkter og andre viktige terrengdetaljer. Fastmarksarealer som ligger i tilknytning til myrene eller innen de aktuelle felter, blir også undersøkt og vurdert med hensyn til dyrkingsmuligheter.

I meldingsåret har Selskapet detaljundersøkt ca. 23 000 dekar, hvorav vel $\frac{2}{3}$ er myr og nesten $\frac{1}{3}$ fastmark.

Vi vil her nevne de største felter som er detaljundersøkt i 1971.

Nordland fylke.

Vestre Finnøy, Hamarøy kommune.

I forbindelse med utbyggingsplaner for jordbruket på Vestre Finnøy er et område på ca. 3000 dekar, vesentlig myr, undersøkt med hensyn til dyrkingsmulighetene. Partivis er myra så grunn at arealet nærmest kan karakteriseres som fastmark, dvs. at myrlaget er mindre enn 30 cm. Hele arealet er grundig undersøkt, mens to felter på ca. 800 dekar også er kartlagt. Her ble borpunktene og avløp nivellert for planlegging av kanaler og grøfter m.v. Det meste av arealet på 3000 dekar er dyrkbart og representerer således en betydelig jordreserve for eventuell bruksutbygging i kommunen. Feltene har en relativt sentral beliggenhet ved vei og jordbruk som har behov for utbygging.

Åsen—Marken, Vega kommune.

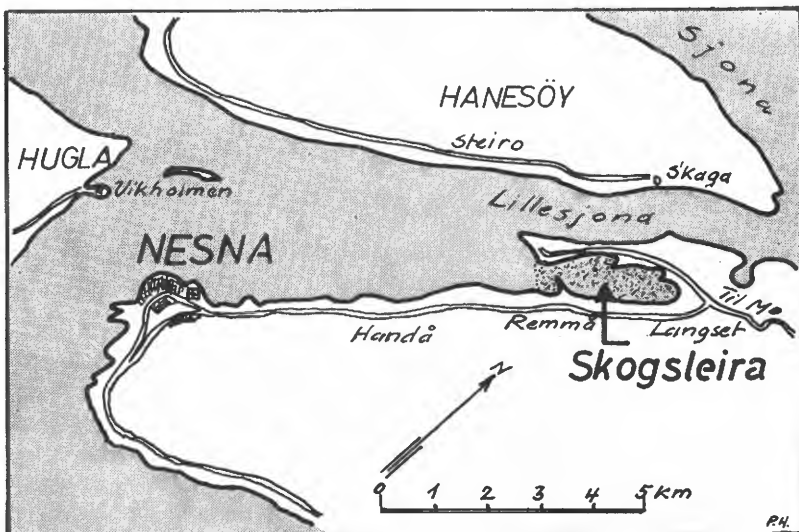
Samlet areal som er undersøkt her utgjør ca. 2300 dekar, herav ca. 300 dekar mineraljord og resten myr. Myrarealet består stort sett av grunn grasmyr av typen myrull/bjønnskjegg og starrmyr. Fastmarka er tildels rik på stein og blokker, men ikke verre enn at storparten kan dyrkes. Området ligger gunstig til for utnyttelse.

Skogsleira, Nesna kommune.

Dette området utgjør ca. 2500 dekar sjøbotn med mineraljord som ønskes utnyttet til jordbruksformål. Inntil selve Leira er det dessuten ca. 200 dekar grunn myr. Skogsleira ligger ved veien Nesna—Mo i Rana i en fjordarm ca. 8 km nord—øst for Nesna tettsted. Storparten av arealet oversvømmes under flo sjø. Det må således bygges damverker for utestenging av sjøen. En elv med betydelig vannføring i flomtider, må dessuten reguleres eller ledes utenom arealet.

Foruten vurdering av jorda, ble det foretatt et meget nøyaktig og detaljert nivellement av hele arealet. Institutt for kulturteknikk ved NLH har foretatt permeabilitetsmålinger av hensyn til gjennomstrømningseffekt og eventuell plassering av damverkene.

En rekke forskjellige forhold som vil innvirke på mulighetene for utnyttelse av arealene er nå undersøkt og vil bli utredet. I tilfelle omkostningene ikke blir uforholdsmessig høye, er det her et betydelig areal sentralt beliggende jord som kan utnyttes. Et større felles tiltak for grasproduksjon er bl.a. diskutert.

Skogsleira i Nesna ligger sentralt til for utnyttelse.

Nord-Trøndelag.

Del av Gåsmyra, Skage, Nærøy kommune.

Undersøkelsen omfattet ca. 170 dekar av denne myra, mens den øvrige del som tilhører andre eiendommer, er undersøkt av Myrselskapet tidligere. Eierne har interesse for å utvide brukets areal og derved grunnlaget for sin melkeproduksjon.

Ongdal—Rygvdal og Bomomyrene, Snåsa kommune.

Her er et samlet areal på ca. 1600 dekar, med 1080 dekar myr og 520 dekar fastmark undersøkt. Området ligger sør for Agle, mellom elva Grana og veien mellom Agle og Snåsa st. Det er flere bruk som eier parseller i området, og som har interesse for å utnytte arealene som tilskottsjord med sikte på øket dyrking av korn eller gras.

Tortåsmyrene, Verdal kommune.

Av det området som kalles Tortåsmyrene i Indal almenning ble et areal på 700 dekar detaljundersøkt. Herav er 560 dekar myr og 140 dekar fastmark. Området ligger i seterregionen. Høyden over havet for feltet er 450 m. Bortsett fra de siste 3 km fram til feltet er det bra vei. Det er her stort sett god dyrkingsmyr for grasproduksjon. Feltet var av interesse for utnytting til fellesbeite.

Stormyra, Hjelseth, Stjørdal kommune.

Området består av ca. 200 dekar myr under eiendommen Hjelseth. Det er interesse for å dyrke arealet til grasproduksjon. Skogsbilvei går i kanten av myra. Veilengden fra eierbruket er ca. 2 km.

Sør-Trøndelag.

Garbergmyrene, Meldal kommune.

Ved riksveien fra Rindal til Meldal ligger et område på i alt 360 dekar myr og ca. 300 dekar fastmark. Storparten av arealet tilhører Garberg gamle «Kongsgård». Eierne kunne stille arealet til disposisjon for dyrking til fellesbeite. I Meldal har man fra tidligere gode erfaringer med fellesbeiter og interessen for nye felter er derfor stor. Dette arealet ligger dessuten gunstig til ved vei. Mulighetene for dyrking er her stort sett gode. Myrarealet og 100 dekar av fastmarken ble systematisk undersøkt med boring 50 x 50 m avstand, mens man for resten av fastmarken foretok mer spredte boringer og vurderinger. Undersøkelsene viste at det her er areal nok til et stort fellesbeite, eller to mindre.

Møre og Romsdal.

Liabø, Kletten og Glåmen i Halså kommune.

Etter rekvisisjon fra Halså jordstyre ble et område på ca. 4000 dekar undersøkt. Herav er det ca. 3000 dekar myr og ca. 1000 dekar fastmark bestående av morenerygger og flater med siltjord innen myrområdet. Her er det interesse for dyrking både som tilskottsjord og til enkeltbruk og som fellestilltak (fellesbeite). Halså er utpekt som prøvekommune for utvikling av landbruket. Disse store områder av potensiell dyrkingsjord er derfor av en spesiell interesse i forbindelse med bruksutbyggingen. Veien Halsåaustan—Valsøyfjord går gjennom feltet som også ligger inn til flere gårdsbruk.

Bersåsmyrene i Nesset kommune.

Her er det undersøkt et areal på ca. 1000 dekar, 600 dekar myr og 400 dekar fastmark. Arealet ligger inn til veien Eidsvåg—Raudsand. Det er interesse for å utnytte arealet til fellesbeite for jordbrukere i nærheten.

Storås og Lilleås i Norddal kommune.

Samlet areal på dette feltet utgjør ca. 900 dekar, 600 dekar myr og 300 dekar fastmark. Grunneierne er meget interessert i å kunne utnytte arealet til bruksutbygging.

Telemark.

Del av Stavsholtmyrene i Bø kommune.

Områdene som betegnes som Stavsholtmyrene, utgjør noe over 1000 dekar. Høsten 1971 ble det detaljundersøkt ca. 250 dekar, vesentlig myr innen dette området. Bø beitelag har planer om opprettelse av fellesbeite her. Det går skogsbilvei frem til myrene. Avstanden fra riksveien i Øvre Bø er ca. 8 km.

Fra naturvernhold er spørsmålet om fredning av området tatt opp og vil bli vurdert. I den forbindelse er det også av interesse å få klarhet om dyrkingsmulighetene på arealene.

Aust-Agder.

Vidmyr, Bykle kommune i Setesdal.

Det har lenge vært av interesse fra flere hold å utnytte de store myrområdene nord og østover for Hovden mot Bjåen i Bykle. Det er anslagsvis ca. 15 000 dekar grunn myr og forsumpet fastmark i dette området. Høyden over havet dreier seg om ca. 800—900 m.

Allerede i mellomkrigstiden, før det ble vei i denne delen av Bykle, anla Myrselskapets forsøksstasjon dyrkingsforsøk her. Forsøkene viste at man med god gjødsling kunne ta relativt store grasavlinger.

Den første rapport som foreligger om arealene er utarbeidet av professor Jon Lende-Njå som i 1920 foretok befaring av området. Lende-Njå ga en positiv uttalelse angående dyrkingsmulighetene. Senere har bl.a. direktør Løddesøl og direktør Lie i Myrselskapet foretatt befaring av områdene og avgitt rapporter om arealene.

Det er nå tatt opp spørsmål om dyrking i større stil ved et interesseselskap av grunneierne. Myrselskapet har imidlertid tidligere påpekt at det i tilfelle må foretas en grundig vurdering av stein og blokkinnholdet i grunnen under torvlaget, før oppdyrking settes i gang. Etter anmodning fra grunneierlaget og Aust-Agder landbruks-selskap foretok Myrselskapet sommeren 1971 detaljundersøkelse av ca. 1700 dekar av Vidmyrområdet. Dette areal består av ca. 450 dekar myr (dypere enn 0,3 m) og ca. 1250 dekar fastmark med et grunt humuslag.

Foruten vanlige undersøkelser med myrbor og jordsøker, ble det foretatt en del prøvegravinger med grøftemaskin, for å registrere innholdet av stein og blokker. Da vi foreløpig ikke har noen annen sikker måte å vurdere stein- og blokkinnholdet i de dypere lag, må vi i spesialtilfeller foreta slik prøvegravning.

Hedmark.

Reinmyra og Rønåsmyra i Åsnes og Grue kommuner.

Vest for Glomma og i grenseområdet mellom nevnte kommuner ligger Reinmyra som utgjør 1300 dekar og Rønåsmyra på 1400 dekar,

tilsammen 2700 dekar. Storparten av disse arealer består av lite til middels omdannet kvitmosemyr og i striper noe starrmyr.

Et høydedrag med berggrunn, morene og sortert sandjord, Bjørkåsen, deler myrene i to adskilte områder. Riksveien går også mellom myrene.

Nittedal Torvindustri har leid eller fått håndgitt store deler av arealene for å utnytte de brukbare torvmengder til sin produksjon. Grunneierne har interesse av å få klarlagt mulighetene for utnyttelse til dyrking eller skogreising etter at avtorvingen er foretatt.

Undersøkelsene har følgelig hatt som siktemål å angi mengde og arealer med brukbar strøtorv og til hvilken dybde en eventuell avtorving bør foretas. For visse partier er det ikke brukbar strøtorv, men arealer som kan nyttes til dyrking eller skogreising. Avløpene fra myrene går for storparten av arealene over et lavtliggende område ved Glomma, «Godtland». I forbindelse med planene for dammer og pumpeverk her, har det fremtidige nivå for dyrkingsarealene interesse. Myrselskapet foretok en detaljert boreundersøkelse over arealene.

*

I tillegg til de nevnte større felter som er detaljundersøkt, kommer en rekke undersøkelser av mindre arealer og befaringer av aktuelle områder for utnyttelse til dyrking eller skogreising. Slike mindre felter som er relativt detaljert undersøkt utgjør flere hundre dekar tilsammen.

Vinterhalvåret benyttes til kontorbehandling av sakene. Det utarbeides rapporter med kart og boringstabeller. Myrselskapet blir ofte anmodet om å utarbeide utkast til grøfteplan og forslag til dyrkingsmåte m.v.

Det gis også kortere rapporter om befaringer av områder, som ofte blir innmeldt til undersøkelse senere, når interessen for utnyttelse er klarlagt. For vurdering av utnyttelse og dannelse av beitelag o.l., er våre korte befaringsrapporter av interesse. Selskapet deltar også ofte i møter med tanke på planlegging for utnyttelse av dyrkingsmyrer og senking av vassdrag.

Myrinventeringer (oversiktsmessige undersøkelser).

Myrselskapet fikk ikke anledning til å foreta myrinventeringer i 1971. Det er imidlertid som nevnt tidligere, interesse for slike undersøkelser både i Verdal, Nord-Trøndelag og flere andre kommuner. Det har hittil ikke vært mulig å løse finansieringen av inventeringen for noen av kommunene. Siste sommer ville Selskapet ikke ha kunnet avse tid til inventeringer uten å utsette andre oppgaver som var aktuelle.

Det er å håpe at mulighetene for fortsettelse av inventeringene

blir bedre i de kommende år. Vi har et sterkt inntrykk av at det er behov for slike oversiktsmessige markedsundersøkelser i mange distrikter (kommuner) hvor det er et akutt press på arealene og ressursene for øvrig.

Forskjellige oppgaver.

Denne gruppe omfatter mange saker av mer spesiell karakter.

Idretts- og sportsanlegg.

Undersøkelser og vurderinger når det gjelder anlegg av idrettsbaner m.v. på myr synes fortsatt å være like aktuelt. Det er i første rekke Statens Ungdoms- og Idrettskontor (STUI) som krever at myrarealer som tenkes utnyttet til idrettsanlegg skal være undersøkt av Myrselskapet før det ytes økonomisk støtte til anlegget. Ved slike saker planlegger Selskapet grøfting og gir retningslinjer for grunnarbeidene. Undersøkelsene blir nærmest av geoteknisk karakter og det er i første rekke setningsforholdene og torvstrukturen som må vurderes. Mange ganger er mulighetene så dårlige at vi må fraråde eventuell opparbeidelse av bane. Det blir da ofte spørsmål om å delta i arbeidet med å finne andre brukbare arealer.

Av naturlige grunner er det særlig i kystdistriktene, hvor det er lite annet landskap enn fjell og myr, at slike undersøkelser melder seg. Det er kommuner eller kommunale instanser som ofte er rekvi- renter og betaler for Myrselskapets arbeid med undersøkelser og plan- legging.

I 1971 har Selskapet hatt i alt 15 slike saker i følgende kommuner: Nærøy, Haltdalen, Kristiansund N., Vegårdshei, Bømlo, (5 alterna- tive), Tysvær (2 anlegg), Rennesøy, Sokndal i Rogaland og Kvinn- herad (2 skoleanlegg). Som tidligere er det konsulent Einar Wold som har foretatt de fleste av disse undersøkelser.

Verneverdige områder.

Arbeidet for å kartlegge verneverdige områder i Nord-Norge er etter oppdrag fra Kommunal- og Arbeidsdepartementet, Administra- sjonen for friluftsliv og naturvern, fortsatt i 1971 med undersøkelse av i alt 10 nye områder fra Øst-Finnmark til Sør-Helgeland. Det er som nevnt tidligere hensikten å bevare et nett av egnede referanse- områder både av botaniske, vitenskapelige og undervisningsmessige grunner. Rekreative hensyn kommer også inn i bildet.

Når det gjelder dette arbeidet har Selskapet også et nært sam- arbeid med representanter for Universitetet i Tromsø. Det er kon- sulent Per Hornburg som har foretatt undersøkelsene av verneverdige områder i Nord-Norge. Han har hittil pekt ut i alt 39 forskjellige

områder som senere skal vurderes før de endelige forslag om fredning blir fremmet. Fra Myrselskapets side søker man i størst mulig grad å unngå felter med stor landbruksmessig interesse.

Selskapet har også i annen forbindelse vært engasjert når det gjelder verneverdige områder eller bevaring av myrområder av rekreative hensyn m.v. Det er i første rekke de landbruksmessige interesser som Selskapet skal uttale seg om.

Synkingsundersøkelser.

Etter oppdrag fra Utvalget for myrsynking under Rådet for Jordbruksforskning, har konsulent Osc. Hovde foretatt kontrollnivelleringer av i alt 18 felter spredt over hele Sør-Norge. Bestemte punkter og profiler har nå siden 1952 blitt kontrollnivellert hvert 5. år for å bestemme synkingen under forskjellige forhold og bruk av jorda. For Selskapet Ny Jords undersøkelser av myrsynkingen på Forsøksgården Moldstad, Smøla, foretok Hovde i likhet med tidligere, omfattende kontrollnivelleringer siste sommer.

*

Foruten de her nevnte sektorer av forskjellige oppdrag har vi årlig en del arbeider vedrørende myrspørsmål m.v. hvor det er behov for de spesialkunnskaper om myr og torv som Selskapet sitter inne med. Herunder kommer f.eks. utnyttelse av myr til byggeområder eller andre tekniske formål. Det er åpenbart at myrrealene etter hvert blir mer aktuelle for utnyttelse. En rekke spørsmål som er spesifikke for denne gruppe jordarter melder seg og kaller på kunnskaper om myr og torv.

SLUTTBEMERKNINGER

Selskapet har også i 1971 hatt hendene fulle av interessante arbeidsoppgaver. Oppdragene har omfattet forskjellige former for utnyttelse av grunnarealene. Det gjelder spørsmål av økonomisk, allmennyttig, eller vitenskapelig karakter.

Utnyttelse av myrområder til dyrking er som nevnt stadig meget aktuelt. Mange steder er myrrealene eneste disponible jordreserve for dyrking. Vi har skjønsmessig anslått at ca. 60 % av nydyrkingen her i landet foregår på myrjord, dvs. mark som har et humuslag av minst 30 cm tykkelse i ugrøftet tilstand.

I betraktning av de store arealer med myr som nydyrkes årlig (ca. 30 000 dekar) og at myrjord således etter hvert vil utgjøre en økende andel av landets jordbruksareal, må vi på nytt fremholde betydningen av forsøksvirksomheten vedrørende dyrking og bruk av myrjord. Dette er også understreket i forsøksleder Nils Vikelands melding om virksomheten ved Det norske myrselskaps forsøksstasjon.

De trange budsjetter som Selskapet har hatt til disposisjon medfører bl.a. en stadig nedskjæring av forsøksbudsjettet i forhold til hva som er satt opp som aktuelt behov.

I likhet med tidligere år har statsilskottet til Myrselskapet over Landbruksdepartementets budsjett, stort sett medgått til de faste lønnsutgifter. Til driften ved forsøksstasjonen, bl.a. lønnsutgifter til arbeidsformann og nødvendig arbeidshjelp, samt til Selskapets øvrige virksomheter som krever store reiseutgifter og omkostninger, har det vært nødvendig å skaffe midler på annen måte.

De største inntektsposter har vært salg av produkter og øvrige inntekter ved forsøksstasjonen med kr. 75 580,70, samt honorarer og refusjoner i forbindelse med konsulentvirksomheten (undersøkelser m.v.) med kr. 176 369,86 når merverdiavgiften er fratrukket. Inntektene av tidsskriftet, legatkapitalen og diverse andre mindre poster utgjorde tilsammen kr. 66 487,12. Det vises for øvrig til årsregnskapet med bemerkninger.

En rekke av undersøkelsene av større dyrkingsfelter er utført i samråd med Landbruksdepartementet v/Jorddirektoratet, som har ytet tilskott til dekning av diverse utgifter med sakene. For en rekke andre oppdrag har Selskapet mottatt honorarer eller refusjon fra oppdragsgiverne.

En stor del av Selskapets budsjett er følgelig basert på inntekter av virksomheten. Dette gjør selvsagt at arbeidet i sterk grad må rettes inn etter mest mulig lønnsom drift og betalte arbeidsoppdrag. I og for seg virker denne situasjon stimulerende på aktiviteten, men mulighetene til å drive forskning og ta opp spørsmål som ikke gir inntekter for Selskapet, blir følgelig mindre. En rekke aktuelle oppgaver som det kunne vært naturlig å interessere seg sterkere for, må derfor ligge.

For kommende år er programmet sterkt belagt med nye undersøkelser som allerede er rekvirert, spesielt når det gjelder utnyttelse av arealer til nydyrking og bruksutbygging. Vi håper fortsatt på støtte fra bl.a. Jorddirektoratet både når det gjelder finansieringen og undersøkelsene for øvrig. Sakene må ofte prioriteres i samråd med jordstyrekontorene og landbruksselskapene.

Det norske myrselskap vil til slutt takke alle for et godt samarbeid og mange interessante oppgaver i 1971.

Oslo, den 13. januar 1972.

DET NORSKE MYRSELSKAPS STYRE